

[Maisted]

for selvfølgelig er der da ingen mennesker, der hverken kan eller vil forbyde folk at uddele bonus og overskud til deres medarbejdere, såfremt de føler, at de kan blive enige om det, og de mener, der er grundlag for det, eksempelvis fordi de yder en større indsats og skaber endnu større overskud. Men det er jo ikke det, man vil herinde. Her vil man lave en lovgivning og vil tvangsindlægge folk til en form for socialisme, den snigende socialisme, således at vi til sidst skulle nå det mål, at man ejede produktionsmidlerne.

Ja men det ville være en ulykke for samfundet, for vi har jo set i Østlandene, hvordan det går. Når man deler ejendomsretten ud og der bliver statsstyre fra centralt hold – og det er jo det, der bliver slutfacit med en sådan politik – så går landet tilbage økonomisk, så falder levestandarden, og så er lønmodtagerne rigtig dårligt stillede. Her har de altså en chance for selv at starte virksomhed, arbejde i et frit samfund og få de overskud, deres arbejdsindsats giver dem mulighed for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det politisk-økonomiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 113:

Forslag til folketingsbeslutning om frivillig gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet gennem udbygning af efterlønsordningen med delefterløn (delpension).

Af Erik B. Smith (S) m.fl.
(Fremsat 22/2 85).

Forhandling

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Der er al mulig grund for regeringen til at hilse det velkomment, at socialdemokratiet nu med det foreliggende forslag klart tilkendegiver, at man fra oppositionens side er positiv over for deltidsbeskæftigelse af ældre arbejdstagere kombineret med en supplerende ydelse fra det offentlige.

Forslaget må ses som en erkendelse af, at det nuværende pensions- og efterlønsystem med i sig selv rimelige ordninger ikke giver den enkelte reelle muligheder for at tilrettelægge omstillingen fra arbejdslivet til pensionisttilværelsen ud fra egne ønsker og behov.

Ud fra samme erkendelse om behovet for at skabe muligheder for en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet nedsatte regeringen i forsommeren 1984 et hurtigtarbejdende pensionsudvalg, der bl.a. blev bedt om at fremkomme med forslag til indførelse af en delpensionsordning her i landet.

Siden udvalgets betænkning nr. 1028 forelå i slutningen af november måned 1984, har der fra regeringens side været arbejdet med et lovforslag byggende på pensionsudvalgets forslag.

Som bekendt tager pensionsudvalgets forslag i modsætning til det foreliggende udgangspunkt i, at en nyordning skal være en del af den sociale pensionslovgivning og hermed omfatte alle lønmodtagere i alderen 60–67 år. Dette er regeringen enig i. En delefterløn som en arbejdsmarkedsydelse, der kun tilkommer medlemmer af en anerkendt arbejdsløshedskasse, vil afskære store grupper af lønmodtagere fra muligheden for en fleksibel tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og derfor finder regeringen ikke at kunne støtte en sådan løsning.

Der er andre ting i det foreliggende forslag, som man ud fra ønsket om størst mulig frivillighed og fleksibilitet kan sætte spørgsmålstegn ved, men på baggrund af, at socialministeren inden længe vil kunne præsentere et lovforslag om delpension, skal jeg foreslå, at den videre behandling af dette beslutningsforslag om delefterløn sker i sammenhæng med det kommende lovforslag om delpension, og jeg vil se frem til en positiv og en konstruktiv behandling her i folketinget af disse delpensions- og delefterlønsanker.

Forslaget sattes til forhandling.

Søren B. Jørgensen (S):

Det er vel ikke for meget at sige, at gennemførelsen i sin tid af efterlønsordningen var et af de største arbejdsmarkedspolitiske fremskridt, der er sket i efterkrigstiden. Alene det, at over 80.000 har gjort brug af den, taler sit tydelige sprog.

En af de største svagheder ved ordningen er den, som jeg tror vi alle har hørt nævnt mange gange på møder rundt i landet, at den er for restriktiv, idet man kun må arbejde 200 timer om året. Mange så gerne en mere gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og det er mit indtryk, at dette ønske vil der være bred politisk enighed om.

Spørgsmålet er så at finde frem til den bedste ordning, den, der er mest enkel og billigst og lettest at kontrollere og administrere, og som også arbejdsmarkedets parter synes er bedst, da de under alle omstændigheder skal inddrages i den. Kan vi så samtidig finde frem til en ordning, der er udgiftsneutral, må den kunne samle meget bred tilslutning, og de penge, som partierne ellers havde tænkt at anvende til dette formål, kan vi så gøre godt med andre steder. Det er på denne baggrund, socialdemokratiet har stillet dette beslutningsforslag.

I stedet for at etablere en helt ny administration foreslås det, at efterlønsordningen udbygges, så den også kommer til at omfatte en delefterløn. Forslaget går ud på, at ordningen skal administreres og kontrolleres af A-kasserne, der nu efterhånden har 6 års erfaring, og som har gjort det udmærket og på en for staten billig måde.

Efter forslaget skal det omfatte den samme personkreds, og det er de samme betingelser, der skal være opfyldt, for at man kan få delpension. Dermed være ikke sagt, at vi ikke gerne så aldersgrænsen nedsat til f.eks. 55 år, men det kan vi selvfølgelig diskutere under udvalgsarbejdet.

Når der i forslaget lægges vægt på, at ordningen i hvert fald skal være af en sådan art, at man ikke kommer i strid med arbejdsmarkedets parter synspunkter, er det, fordi en delefterløn eller en delpension – hvad resultatet nu bliver – under alle omstændigheder vil medføre delbeskæftigelse, hvor vilkårene må aftales mellem arbejdsmarkedets parter.

Forslaget indeholder to nye muligheder: enten kan man få nedsat sin arbejdstid med

25 pct., eller også kan man vælge at få den nedsat med 50 pct. Man vil så få henholdsvis 25 og 50 pct. af den efterløn, man til enhver tid er berettiget til, uafhængigt af arbejdsindkomsten. Hvis der åbnes for, skal vi sige et helt frit valg af arbejdstidsnedsættelse, kan jeg se, at det vil få helt uoverskuelige administrative konsekvenser med mulighed for store fejl i administrationen, for slet ikke at tale om det store kontrolapparat, der skal etableres.

Forslaget går ud på, at der fremover skal være mulighed for at vælge mellem 3 trin. Det første trin er en nedsættelse af arbejdstiden med 25 pct., det andet trin med 50 pct. og endelig en bibeholdelse af den nuværende ordning med fuld efterløn og arbejde i 200 timer om året. Man kan altså gå fra 25 pct. og nedad, men ikke omvendt.

Vi er sikre på, at mange, der i dag ønsker at gå på efterløn, vil bruge den mulighed, der med dette forslag åbnes for, og jeg er overbevist om, at når vi får foretaget nogle beregninger, vil det vise sig, at ordningen vil være udgiftsneutral.

En delefterlønsordning gennemført efter de retningslinjer, der her er skitseret, vil blive hilst meget velkommen af alle lønmodtagere, og den vil vise sig at blive en lige så stor succes som efterlønsordningen. Kan vi under udvalgsarbejdet finde frem til ordninger, der også tilgodeser andre befolkningsgrupper, f.eks. tjenestemænd og selvstændige erhvervsdrivende, medvirker vi gerne til det.

Administrativt bliver der ingen problemer, det ordner A-kasserne, hvor den fornødne ekspertise er til stede, hvad vejledning, udbetaling og kontrol angår, og når hertil kommer, at ordningen vil vise sig at være udgiftsneutral, er alle muligheder til stede for, at vi med dette forslag kan få indført en ordning, vi stort set alle er enige om, vedrørende en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Bo Kristensen (KF):

Dette beslutningsforslag, som er fremsat af socialdemokratiet, har nogle elementer i sig, som på mange måder er positive, og som på mange måder lever op til de intentioner, regeringen gav udtryk for sidste sommer i form af nedsættelse af et udvalg, som sidst på efteråret barslede med en betænkning.

[Bo Kristensen]

Arbejdsministeren har med sin kommentar til beslutningsforslaget helt klart givet udtryk for, at regeringens hovedintention er at skabe en langt mere fleksibel delpensionsordning for medarbejdere i 60 års alderen og opefter, og det finder vi meget positivt, ligesom vi er meget positive over for den måde, sagen er behandlet på i regeringen, der inden for ¾ år har været i stand til at sende et lovforslag til høring i organisationerne. Jeg synes, det er en meget hurtig reaktion, og den viser regeringens vilje, men der er ingen tvivl om, at denne sag hører hjemme i skuffen sammen med det lovforslag, som regeringen kommer med, og derfor er jeg også enig med arbejdsministeren i den betragtning, at diskussionen om denne sag hører hjemme, når det lovforslag fra regeringen, som er bebudet, bliver fremsat her i folketings salen.

Det er jo en gang imellem sådan, at oppositionen skal have et par points, og det lægger man altså op til med et beslutningsforslag, som på mange måder må siges at være meget snævert, idet det deri forudsættes, at man for overhovedet at kunne komme på delpension er medlem af en A-kasse. Det er meget snævert, set ud fra et generelt synspunkt. Det er jo en meget beskeden gruppe, det omfatter, i betragtning af, at vi har en lønmodtagergruppe, som er langt større, og endelig er der også problemet med de selvstændige. På hvilken måde forestiller man sig at de skulle indgå i denne ordning?

Jeg forstår godt, at man som opposition har lyst til at komme med sådan et beslutningsforslag for ligesom at tage teten, og det er man da altid velkommen til. Jeg hilser arbejdsministerens bemærkninger til dette beslutningsforslag velkommen og glæder mig til, at vi i den kommende tid vil få en debat om en delpensionsordning, som er bred, og som tilgodeser alle lønmodtagergrupper i vores samfund på en fleksibel måde, så vi ikke generelt sænker pensionsalderen, men giver adgang til på fleksible vilkår at få mere fritid, hvis det er det, man ønsker, når man bliver 60 år.

Vi vil meget gerne opfordre beslutningsforslagsstillerne til at medvirke til, at dette beslutningsforslag behandles sammen med regeringens forslag, som vil komme meget snart.

Jens Peter Jensen (V):

Der er ingen grund til, at vi ved denne lejlighed skal tale os længere fra hinanden end højst nødvendigt, og derfor er der heller ingen anledning til at kritisere oppositionen for, at den er kommet et ponyhoved foran regeringen. Når vi så får begge ting lagt sammen, kan vi også få en ordentlig krop ud af det, og vi kan få den alsidighed, der skal være, og vi kan få den foreliggende forslag er også efter venstres opfattelse for snævert i sit sigte. Jeg håber altså på, at vi får et forslag hurtigt fra socialministeren, og at vi i fællesskab kan drøfte disse ting i udvalget og sammen finde en løsning. Der er en så bred folkelig tilslutning til det – i hvert fald indtil man ser, hvad det koster – at jeg håber, vi kan finde ud af at løse problemerne.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det har altid været klart utilfredsstillende at have de meget stive systemer ved overgang til pensionisttilværelsen. Fra den ene dag til den anden har lønmodtagerne måttet forlade arbejdspladserne for at indgå i pensionisternes rækker, og det er der faktisk mange der er blevet syge af, ja, nogle er endda døde af det. Det har der været talt og skrevet meget om, og derfor skal selve grundtanken i dette forslag hilses velkommen fra SFs side. Også vi har altid ønsket at finde frem til nogle overgangsordninger.

Som bekendt er SF ikke nogen stor tilhænger af en udvidelse generelt på deltidsarbejdsområdet. Jeg tror nok, de fleste her har hørt os holde den ene tale efter den anden om, at det mestendels er kvinder, der er på deltidsarbejde, og at det betyder noget for ligeberettigelsen osv., men jeg vil have lov til at sige her, at vi er principielt ikke mere modstandere af deltidsarbejde, end at vi samtidig hele tiden har sagt, at der er grupper, der har brug for det, og en af disse grupper er den gruppe, vi nu taler om: de ældre.

Grundtanken om en vis tilknytning til arbejdsmarkedet har hidtil kun været brugt i lovgivningen på invalidepensionsområdet og på efterlønsområdet, og når jeg nævner det, er det for lige at understrege, at vi står midt i en arbejdsløshedssituation, som gør, at de muligheder, der har været for at have arbejde ved siden af, at man modtager IP eller efterløn, ikke har været udnyttet ret meget.

[Lilli Gyldenkilde]

Når det er sagt, vil jeg også sige, at vi faktisk er lidt betænkelige ved, at det foreliggende forslag, som vi i øvrigt finder er et godt udgangspunkt for drøftelsen, knyttes så tæt til arbejdsgiverens ret til at sige ja eller nej til, om man kan komme på delpension. Vi vil godt se nærmere på dette i udvalget, og måske kan der findes en vej, således at der ikke blokeres for dem, der gerne vil gå på delefterløn, samtidig med at ingen kan presses til at gå på delefterløn.

Der må ligeledes ses nærmere på, om der ved dette forslags gennemførelse lægges hindringer i vejen for dem, der ønsker at gå heldags på efterløn, for det må ikke ske. Vi vil gerne have forelagt nogle regneeksempler på, hvorledes efterlønnes indtægter bliver ved en 100 pct.s tilbagetrækning, når de har været gennem den delvise først, men lad os kigge på det i udvalget.

SF mener ligesom socialdemokratiet, at det er nødvendigt, at efterlønsatserne reguleres efter årslønsudviklingen, ellers vil ordningen miste sin værdi og derved blive meget mindre attraktiv, og det ønsker vi ikke.

Vi ønsker også at se på, hvor store udgifter der vil være forbundet med at nedsætte efterlønsalderen til 55 år. Som bekendt har vi stadig væk stor ledighed, og det vil vi have mange år frem, det ved vi godt, uanset hvad der gøres på dette område af den ene eller anden regering. Vi mener, at en nedsættelse til 55 år vil gavne to grupper, nemlig foruden de ældre også de unge, som så kan komme ind på arbejdspladserne, så det vil vi meget gerne kigge lidt nærmere på.

Vi ønsker også at se nærmere på, om det ikke er muligt at få en fortrydelsesret ind i forslaget. Det har vi talt om tidligere, og jeg kan se, at det er præciseret i socialdemokraternes forslag, at det skal der ikke være. I SF mener vi ikke, det er helt rimeligt, for der kan jo være tale om en efterlønsmodtager, som bliver alene, og som tidligere, da man var to, der var på efterløn, klarede sig fint. Men vedkommende bliver alene og er derfor nødt til at tage fuldtidsarbejde igen efter at være gået over på f.eks. deltidsefterløn. Hvis det hele så finder et normalt leje igen, finder vi, at det er helt urimeligt, at vedkommende så ikke kan gå på efterløn igen. Det er en af de ting, som vi også meget gerne ser på i udvalget.

Vi er klart positive over for at gå ind i et positivt udvalgsarbejde om forslaget.

Både arbejdsministeren og den konservative ordfører var inde på, at det, at man lægger denne lovgivning inden for arbejdsmarkedsområdet, vil betyde, at der er visse grupper, som ikke kommer ind under ordningen. Det har jeg også selv gjort mig overvejelser over, men jeg mener ikke, at den gruppe, som de konservative talte om, nemlig de selvstændige, er så stort et problem, for de kan faktisk i dag være i en fagforening, så det problem kan løses. Men der er givetvis nogle problemer for folk, som har været på bistandshjælp, som har været ude i en social deroute, osv. osv.; de kan ikke komme på denne sats. På den anden side kunne det måske løses ved, at man fik lavet en bedre pensionsordning i det hele taget og derved fik lagt noget på tillægspensionen, hvilket vi trænger meget hårdt til.

Lone Dybkjær (RV):

Det er sådan set en lille pudsigt fortalelse – det går jeg ud fra at fru Lilli Gyldenkilde vil sige det er – når hun siger, at også de selvstændige kan være i en fagforening. Det er ikke særlig interessant i forhold til efterlønnen. Det er nemlig et spørgsmål om, fru Lilli Gyldenkilde, hvorvidt de kan være i en arbejdsledshedskasse.

I øvrigt skal jeg sige, at også det radikale venstre er enig i hensigten med dette forslag, forstået på den måde, at vi altid har været tilhængere af, at man fandt nogle ordninger, der betød, at man delvis kunne trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Vi har aldrig fundet, at den nugældende ordning med, at man går fra 40 timer om ugen ned til 0, er hensigtsmæssig eller særlig menneskelig. Tværtimod har vi altid sagt, at man bør finde ordninger, hvorefter man kan trække sig tilbage mere blødt. Forslaget er jo meget enkelt, besnærende enkelt må man sige, og bygger, som også den socialdemokratiske ordfører var inde på, på fuldstændig kendte principper. Det kan jeg godt se alle fordelene ved, men jeg synes bare, man skal fastholde det, der er det egentlige i dette, nemlig at det er en delefterløn. Det har ikke noget med en delpension at gøre, det er en delefterløn, og det er at forplumre debatten, synes jeg, hvis man begynder at kalde det en delpension,

[Lone Dybkjær]

for så tror man, det omfatter bredere grupper, end det rent faktisk gør. Der er tale om en delefterløn, og spørgsmålet om delefterløn bør naturligvis gå ind i de bredere drøftelser, som vi skal have ifølge regeringens udtalelser om dette forslag.

Det radikale venstre er tilhænger af, at man finder frem til ikke bare delefterlønsordninger, men også delpensionsordninger, og at ordningen, som vi skal nå frem til, derfor kommer til at omfatte flere personer, end der er tale om i dette forslag. Vi mener, det skal være muligt for alle at trække sig gradvis tilbage fra arbejdsmarkedet. Det er hovedprincippet i vores holdning til disse spørgsmål.

Så skal jeg også pege på i tilknytning til forslaget, at spørgsmålet om de selvstændige nok kun tilsyneladende er løst. Jeg har set udtalelser af nogle socialdemokrater i dagens aviser om, at det ikke er et helt enkelt problem, og jeg har også set, tror jeg nok, nogle tilsvarende udtalelser af socialministeren om, at i socialministerens første forslag vil man ikke kunne få de selvstændige med. Det er muligt, at enten jeg eller aviserne har misforstået det, men jeg vil i hvert fald godt sige, at jeg synes, det er meget vigtigt, at vi får en ordentlig ordning også for de selvstændige. I virkeligheden må vi sige, at selv om de selvstændige kan komme i en arbejdsløshedskasse – og ikke i en fagforening, som fru Lilli Gyldenkilde sagde – er deres betingelser ikke særlig gode. De er gode, hvis de sælger deres virksomhed på et tidspunkt, hvor den fungerer optimalt, for så får de en ordentlig arbejdsløshedsunderstøttelse, men meget ofte sker der jo det, at virksomheden går dårligere og dårligere, og da det er gennemsnittet af de sidste 5 års indtægt, man bruger, er der en række selvstændige, som reelt kommer i klemme, og som egentlig føler, at de er snydt med ordningen, fordi de mente, at de var sikret. Jeg synes derfor, at vi også bør tage op og diskutere i denne sammenhæng, hvordan vi kan forbedre de selvstændiges tilbagevækning fra arbejdsmarkedet i forhold til i dag.

Dette forslag kan være ét udgangspunkt, og jeg håber så, at regeringen kommer med nogle udspil, så vi kan få denne sag bragt mere i orden, end den er i dag.

Hovedkonklusionen er altså, at det radikale venstre er enig i princippet om, at man

skal kunne gå på delpension, men vi mener, at ordningen bør være mere omfattende og specielt også medtage de selvstændige.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Overordnet og ideologisk set er VS en meget varm tilhænger af, at man skal kunne trække sig glidende og gradvis tilbage fra arbejdsmarkedet, sådan at overgangen fra arbejdslivet til privatlivet ikke bliver så brat og pludselig, som tilfældet er i dag. Det er helt sikkert, at det både helbredsmæssigt og trivselsmæssigt ville være en stor gevinst for den enkelte.

Vi mener imidlertid, at det ville være dårligt, hvis en delpension ødelagde efterlønnen. Så har vi her et delefterlønsforslag fra socialdemokratiet, men vi synes, der er nogle problemer i det, især i bemærkningerne, hvor der står:

»En arbejdstidsnedsættelse som foreslået ... er let at administrere og letter adgangen til at indarbejde deltidsbeskæftigelse i overenskomsterne.«

Her kommer vi ind i det problem, at vi klart er modstandere af udbredelsen af deltidsarbejde. Vi ønsker ikke, at deltid skal ind i de overenskomster, som ikke har deltid i dag, og faktisk mener vi, at i de overenskomster, hvor der er deltid, skal denne begrænses, forstået på den måde, at når eksisterende deltidsstillinger bliver frie, skal de lægges sammen til fuldtidsstillinger.

Skal vi være med til dette forslag, må vi derfor have skabt en eller anden form for sikkerhed for, at delefterlønnen ikke fører med sig, at deltid generelt bliver mere udbredt, end det er i dag. Vi skal på en eller anden måde så at sige have øremærket efterlønsmodtagernes deltidsarbejde, så deltiden følger den enkelte efterlønsmodtager, og når han eller hun en dag helt forlader jobbet, er det deltidsjob, der bliver forladt, ikke et deltidsjob mere. Vi må også sige, at de timer, der bliver frigivet, når en efterlønsmodtager går på deltid, skal lægges sammen til fuldtidsstillinger.

Jeg vil godt illustrere det med et eksempel. Jeg har selv været ansat et sted, hvor vi i overenskomsten kun havde fuldtidsarbejde. Det var simpelt hen en overenskomst, der ikke åbnede mulighed for deltidsarbejde, men vi havde faktisk ét menneske, der var

[Elisabeth Bruun Olesen]

ansat på deltid, fordi det havde været sygt og ikke kunne komme 100 pct. i gang igen, og så sagde man: det ene menneske får lov til at arbejde 6 timer om dagen, men når hun forlader jobbet, eksisterer deltiden ikke mere. Hvis man kan gøre et eller andet på den måde i dette tilfælde, vil vi gerne være med.

Vi er imidlertid meget usikre på, om der overhovedet kommer en beskæftigelseseffekt ud af det, det skulle der jo også gerne. Vil de 10 timer eller 20 timer, som efterlønsmodtageren går ned i tid, ikke blot blive indhentet ved, at de andre ansatte pukler mere? Socialforskningsinstituttets undersøgelse viser, at der er en beskæftigelseseffekt på omkring 66 pct. ved fuldtidsefterlønnen. Man kunne jo frygte, at den blev meget lavere med delefterlønnen. Men hvis der på en eller anden måde kan sættes en bremseklods på, så deltidsarbejde generelt ikke bliver mere udbredt, vil vi gerne være med til at se på mulighederne for en mere glidende tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Vi kan imidlertid ikke forstå, at der i bemærkningerne står, at det ligesom ved den fulde efterlønsordning skulle være nødvendigt at afskære nogen fra muligheden for at gå ind og ud af deltidsefterlønsordningen. Vi har altid sagt og altid ønsket, at det skulle være muligt for den enkelte at gå ind og ud af en sådan ordning. Vi vil godt have uddybet, hvad det er, der er så administrativt besværligt, at det ikke kan lade sig gøre.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at komplimentere socialdemokratiet for de intentioner, der ligger i dette beslutningsforslag. Jeg synes, det er dejligt, at man vil satse på større fleksibilitet, på åbenhed over for deltidsarbejde, og over for fru Lilli Gyldenkilde vil jeg da gerne understrege, at når mit parti går ind for deltidsarbejde, er det sandelig sådan, at der skal være en mulighed for begge ægtefæller, og at deltidsstillingen er en reel stilling. Det skal ikke være sådan, at man blot har en vis marginal arbejdskraft, der arbejder på deltid; nej, reelle, kompetencegivende stillinger er vores målsætning vedrørende deltidsarbejde generelt.

Når jeg har komplimenteret socialdemokratiet for de gode intentioner, må jeg samtidig sige, at dette forslag ikke er fuldkom-

ment. Jeg synes, det er for snævert, for stift, kort sagt, der er flere mangler, men dér er vi jo i den heldige situation, at regeringen ikke blot har tanker om at give mulighed for en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, den har også nedsat et udvalg, hvis opgave bl.a. har været at udarbejde konkrete forslag, og vi har i dag fået at vide, at der er forslag fra socialministeren på trapperne, hvorefter alle lønmodtagere skal have chance for glidende overgang fra arbejde til pension, uanset om de er medlem af en anerkendt arbejdsløshedskasse. Jeg mener ligesom arbejdsministeren, at den videre behandling af dette beslutningsforslag må finde sted i forbindelse med det delpensionsforslag, der vil komme fra socialministerens hånd. Jeg håber, at det på grundlag af dels forslaget fra socialdemokratiets side, dels regeringens intentioner bliver muligt at få et bredt forlig, som virkelig kan imødekomme et udbredt ønske i befolkningen.

Sluttelig skal jeg sige, at de synspunkter, jeg her har fremført, også gælder for CD.

Dohrmann (FP):

Vi så, da efterlønsordningen blev indført, at det, at en ældre person trækker sig tilbage og går på pension, absolut ikke er ensbetydende med, at der kommer en yngre ind i stedet for, og derfor mener jeg heller ikke, at forslagsstillernes bemærkninger om, at forslaget er udgiftsneutralt, holder stik.

Ellers er det da en sympatisk tanke, at folk skal have mulighed for at trappe ned, når de kommer lidt op i alderen, men med det store underskud, vi har, og den manglende produktion skal man nok være meget forsigtig med at gå og bevilge hinanden efterløn, højere pension osv.

For kort tid siden var der en opgørelse over, hvor mange hundrede tusinde arbejdstimer der egentlig skulle til, før vi havde tilbagebetalt den udlandsgæld, vi har, men vi mener selvfølgelig også, at folk skal have mulighed for at trappe ned; de skal bare være indstillet på selv at betale det. Jeg mener også, man må sige om dette forslag, at det vil favorisere visse befolkningsgrupper, mens der er andre, der ikke vil få gavn af det, f.eks. dem, der aldrig har været medlem af en arbejdsløshedskasse.

[Dohrmann]

Så har jeg den kommentar til SFs ordfører, at jeg tror, det var en vældig god idé med en fortrydelsesret. Vi har set, at der er virkelig mange, der er kommet i klemme i det stive system, vi har i dag, og jeg er helt sikker på, at mange ville have benyttet sig af en fortrydelsesret, hvis der havde været en sådan.

Som forslaget foreligger her, og hvis det nogen sinde kommer til afstemning, kan vi altså ikke stemme for det, ud fra den betragtning, at vi ikke har råd, men folk er velkomne til at trappe ned, hvis de selv betaler det.

Erik B. Smith (S):

Jeg er i den lidt usædvanlige situation, i al fald her inden for de senere år, at kunne takke bogstavelig talt alle ordførere for tilslutning, om ikke andet så til principperne i det forslag, som vi har fremsat om en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet gennem en delefterlønsordning.

Det er også en lidt usædvanlig situation, at vi i folketinget kender regeringens udspil på området, uden at forslag er fremsat i folketinget. Ikke desto mindre er det fremgået af indlæggene af ordførerne for regeringspartierne, at der er et sådant udspil, og det er vel ikke forkert at knytte nogle enkelte, lad mig sige relativt overordnede, bemærkninger til det, vi kender gennem fremlæggelsen på pressemødet med socialministeren i går, hvor arbejdsministeren ligesom alle andre hilste forslaget velkommen som positivt og udtrykte ønske om at skabe mulighed for en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, idet ministeren fastslog, at det var der behov for.

Hvis man gradvis skal trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet, skal man have sat sin arbejdstid ned. Man skal ikke sætte den ned og så sætte den op igen og så sætte den ned og så gå ud af ordningen og så gå ind i ordningen. Så har man ingen garanti for noget som helst. Ja, det skulle da lige være, at man havde garanti for, at de arbejdsgivere, der har problemer med produktionen, i en overskuelig fremtid kalder de medarbejdere, der er 60-67 år, til sig og siger: ved I hvad, vi har et problem i øjeblikket, men det kan vi få løst, hvis I midlertidigt, lad os sige i et halvt år, går ned på halv arbejdstid, og I kan jo få suppleret jeres indtægt med en delpension. Det er ikke det, vi vil. Det er ikke det,

nogen i folketinget overhovedet har udtrykt ønske om. Man ønsker at give ældre mennesker en lettelse af deres arbejdsbyrde, sådan at de gradvis kan glide over i pensionisttilværelsen.

Derfor vil jeg sige, at jeg har været meget glad for de positive tilkendegivelser, og egentlig tror jeg, at der er flere positive tilkendegivelser vedrørende vort forslag end vedrørende det forslag, der til sin tid vil komme til første behandling, når regeringen fremsætter sit forslag.

Det er rigtigt, at vi har knyttet dette til retten til efterløn. Vi har også stillet os selv det spørgsmål: hvem er det, vi udelukker? Tjenestemændene er én gruppe. Vi ser meget gerne, at regeringen kommer med et udspil, så tjenestemænd får mulighed for at gå på delpension, allerede fra de er 60 år. Vi medvirker konstruktivt til en sådan udformning.

Er der andre grupper? Der er selvfølgelig nogle grupper. Hvor store de er, vil vi sætte et spørgsmålstegn ved. Det er gruppen af selvstændige erhvervsdrivende, som den konservative ordfører, hr. Bo Kristensen, pegede på at vi i vort forslag ikke har taget højde for. Jeg vil ikke sige, at det er rigtigt, men det er i alt fald rigtigt, for så vidt som det praktisk vil være utrolig vanskeligt at få de selvstændige erhvervsdrivende med, selv om de formelt opfylder betingelserne. Jeg vil gerne understrege, at jeg siger »formelt betingelserne«, men i regeringens forslag er de ikke med, ganske enkelt. Nu vel, vi vil meget gerne – det skriver vi vist også i bemærkningerne – medvirke til, at de bliver omfattet af nogle af de ting, fru Lone Dybkjær som ordfører for de radikale nævnte var nogle muligheder, vi burde inddrage.

Jeg vil gerne specielt takke fru Lilli Gyldenkilde for hendes tilsagn, som nok var det klareste, samtidig med at fru Lilli Gyldenkilde pegede på en række konkrete problemer, som man vel nok burde tage med i sine overvejelser i forbindelse med udvalgsarbejdet, f.eks. om der skal være helt ekstraordinære situationer, hvor man ikke er så bundet af det regelsæt, som vi foreslår. Det vil vi selvfølgelig gerne se på.

Fru Elisabeth Bruun Olesen fra venstresocialisterne stillede et konkret spørgsmål til mig, nemlig: hvad er det, der gør, at vi ikke mener, man skal kunne gå ud og ind af ordningen? Det er faktisk det, jeg sagde i mine

[Erik B. Smith]

indledende bemærkninger, hvor jeg kommenterede lidt af det, der kommer fra regeringen. Vi er fuldkommen overbeviste om, at det kan give et vældigt pres på denne aldersgruppe, som i givet fald kan tjene som regulator for arbejdskraften i en bestemt virksomhed i en begrænset tidsperiode af den ene eller den anden grund. Alle, der har haft ordet, har udtrykkelig sagt, at de ønsker, at dette skal være en frivillig ordning. Det er et tilbud til den ældre. Det skal være sådan, at vi har den bedst mulige garanti for, at der ikke bliver lagt utilstødeligt pres på den pågældende for at opgive fuldtidsbeskæftigelse. Hvis der ikke er noget ønske om det, er der bestemt heller ingen grund til, at den pågældende glider over i det. Det er en af forklaringerne.

Hr. Dohrmann fra fremskridtspartiet troede ikke, at vores forslag var neutralt. Jeg vil gerne sige til hr. Dohrmann, at det er relativt let at se, at det i allerværste fald er udgiftsneutralt. Formentlig er der en besparelse. Vi regner med, at mellem 20 og 30 pct. — lad os bare være pessimistiske: 20 pct. af de mennesker, der ellers ville have valgt efterlønsordningen, vil vælge delefterlønsordningen. Det vil sige, at de i stedet for 105.000 kr. får udbetalt 26.000 eller 52.000 kr. pr. år, og det er dog immervæk en ganske væsentlig besparelse på de offentlige budgetter. Hertil kommer en eventuel besparelse ved, at nogle ledige går ind i den deltidbeskæftigelse, der bliver frigjort. Jeg siger: en eventuel besparelse. Det er slet ikke det afgørende. Det er klart, at man skal lægge til, at det er muligt, der er nogle, der ikke ville have valgt efterlønsordningen, som nu vælger delefterlønsordningen. Det skal man selvfølgelig tage med i nettoberegningen. Der er næppe nogen, der tror, at dette bliver dyrere. Det er relativt indlysende, at det bliver billigere.

Regeringen ønsker at lade sit forslag finansiere af den sociale pensionsfond, men det er socialdemokratiets opfattelse, at den sociale pensionsfond skal bruges til at forbedre vilkårene for de pensionister, der ikke har andre indtægter. Det er vigtigt at understrege. Derved tror jeg der kommer nogle væsentlige problemer i forbindelse med de forhandlinger, som jeg i øvrigt mener at det er meget vigtigt vi tager op, fordi det er af betydning på det sociale område og også på arbejdsmarkedsområdet, at der er bred til-

slutning til de love, der kommer fra folketin-

get.
Jeg har forstået, at man ønsker, at dette beslutningsforslag skal henvises til udvalget på en sådan måde, at det sammenarbejdes med det forslag, der kommer fra regeringen til sin tid. Det er et lidt vanskeligt formelt problem, idet jeg går ud fra, at det er arbejdsmarkedsudvalget, der skal behandle dette forslag, mens socialministerens forslag kommer i socialudvalget. Det problem kan man naturligvis løse, men jeg går ud fra, at forslaget i første omgang henvises til arbejdsmarkedsudvalget, og jeg går ud fra, at vi tager udvalgsarbejdet dér og kan stille de spørgsmål, der er blevet rejst her under førstebehandlingen, plus hvad der måtte komme. Og når socialministerens forslag kommer, kan vi tage op til vurdering, om de to forslag skal køres sammen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Landbrugs- og fiskeriudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om tilskud til den landøkonomiske konsulentvirksomhed. (Lovforslag nr. L 133).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (11/3 85):

[Formanden]

Udtræder: Inger Stilling Pedersen (KrF)
Nyt medl.: Kofod-Svendsen (KrF)

Udtræder: Lenger (VS)
Nyt medl.: Agerschou (SF)

Landbrugs- og fiskeriudvalget (13/3 85):

Udtræder: Helge Mortensen (S)
Ny stedf.: Erling Olsen (S)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 14. marts 1985, kl. 10.00.

Udvalget for forretningsordenen (13/3 85):

Udtræder: Ole Espersen (S)
Nyt medl.: Nørgaard-Sørensen (S)
Udtræder: Hjortnæs (S)
Nyt medl.: Søren B. Jørgensen (S)

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslæede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.09
